

ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ШАРОВАТОВА Олена Павлівна

УДК 37.018.1. (043.3)

**ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
ДО ГУВЕРНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.05 – соціальна педагогіка

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Луганськ – 2010

Дисертацією є рукопис
Роботу виконано в Харківській державній академії культури,
Міністерство культури і туризму України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Нагорний Юрій Миколайович,
Харківська державна академія культури,
доцент кафедри соціальної педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Міщик Людмила Іванівна,
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка,
завідувач кафедри загальної та соціальної
педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент
Акіншева Ірина Петрівна,
Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка, доцент кафедри
соціальної педагогіки.

Захист відбудеться 10 грудня 2010 року о 11.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.03 у Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 91011, м. Луганськ, вул. Оборонна, 2, ауд. 376.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (91011, м. Луганськ, вул. Оборонна, 2).

Автореферат розіслано 10 листопада 2010 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Л. Бутенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Соціально-економічні перетворення в Україні на початку 90-х років минулого століття зумовили суттєві зміни у вітчизняній освітній системі, появу альтернативних форм освіти й виховання. Переорієнтація громадського виховання на особистісно орієнтовану модель та законодавче закріплення можливості отримання освіти в сім'ї виявились важливими чинниками, які викликали до життя ідею домашнього виховання силами педагога-професіонала. Це сприяло відродженню інституту гувернерства як суспільно необхідного соціально-педагогічного явища. Аналіз практики показав, що зростаючий попит на гувернерів не зумовив гострого дефіциту фахівців цього профілю, проте переважна їх кількість не має навіть педагогічної, тим більше спеціальної освіти. Отже, проблемою постав рівень фахової підготовки сучасних гувернерів. Шлях до її вирішення – підготовка соціальних педагогів, які забезпечать у домашніх умовах всебічне виховання, навчання, соціальний розвиток дітей.

Останніми роками з'явилося багато робіт, присвячених питанням професійної діяльності соціально-педагогічних кадрів. Психологами (С. Белічева, І. Зимня, Б. Шапіро) обґрунтовано особистісно орієнтований характер соціальної роботи як професійної діяльності, її гуманістична спрямованість. Теоретико-методичні аспекти підготовки фахівців у галузі соціальної педагогіки розглядаються у роботах С. Архипової, В. Бочарової, М. Галагузової, Т. Завгородньої, Н. Заверико, І. Зверевої, І. Іванової, А. Капської, І. Козубовської, В. Кравченко, О. Лісовець, Ю. Мацкевич, Л. Мішик, В. Поліщук, І. Трубавіної, С. Харченка та ін. Проблеми формування готовності соціальних педагогів до здійснення професійної діяльності висвітлено у роботах О. Безпалько, О. Москалюк, С. Пашенко, Л. Пундик, питання практичної підготовки та формування професійно-етичної культури соціальних педагогів у вищих навчальних закладах досліджено З. Фалинською та О. Пономаренко.

Аналіз стану наукової розробки досліджуваної проблеми доводить, що праці А. Бардінова, О. Зверевої, Л. Кобилянської, О. Корх-Черби, Н. Савельєвої, Є. Сарапулової, С. Теплюк, Д. Федоренка присвячено лише деяким аспектам професійної освіти сучасних домашніх педагогів. Дослідження науковців здебільшого орієнтовані на особливості процесу домашньої освіти підростаючого покоління та генезис інституту гувернерства (О. Баконіна, А. Белова, А. Ганічева, М. Денисенко, О. Зверева, І. Іванович, О. Корх-Черба, Т. Кулікова, А. Любжин, Л. Маленкова, Л. Пасечник, Є. Сарапулова, В. Стинська, С. Теплюк, А. Толстіхіна, С. Трошина, Н. Христофорова та ін.); соціокультурні аспекти становлення гувернерства в умовах варіативної освіти (С. Марченко та ін.); психолого-педагогічні основи навчально-виховної діяльності домашніх наставни-

ків, губернерів (І. Іванович, Є. Сарапулова, Б. Свірідов, Т. Тимохіна, Д. Федоренко та ін.); досвід українського народу у родинному вихованні і навчанні (З. Нагачевська, Н. Романюк, Є. Сарапулова, М. Стельмахович, В. Чепурна та ін.). Отже, питання професійної підготовки соціальних педагогів до губернерської діяльності залишаються поза пильною увагою дослідників.

Урахування сучасних соціально-економічних, психолого-педагогічних, освітніх проблем вітчизняного суспільства, аналіз філософської, соціально-педагогічної, психологічної й методичної літератури, вивчення особливостей процесу підготовки соціальних педагогів у вищій школі, а також досвід роботи губернерських кадрів зумовлюють висновок про те, що актуальність проблеми дослідження визначається *протиріччями* між: вимогами, які висуваються сучасним суспільством до губернерів-професіоналів, і низьким рівнем готовності фахівців до здійснення такого напряму соціально-педагогічної діяльності, а також існуванням, але недостатньою ефективністю системи професійної підготовки у вищих навчальних закладах майбутніх соціальних педагогів до здійснення губернерської діяльності.

Отже, важливість та актуальність даної проблеми, її недостатнє теоретичне і практичне вирішення, подальше загострення рівня прояву зазначеного протиріччя зумовили вибір теми дисертаційного дослідження „Підготовка соціальних педагогів до губернерської діяльності”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Харківської державної академії культури на період 2006 – 2010 рр. як складова теми кафедри соціальної педагогіки „Теорія та практика соціально-педагогічної діяльності” (2006 – 2010 рр.) (протокол № 8 від 27 лютого 2006 р.). Тема дисертації затверджена вченою радою Харківської державної академії культури (протокол № 3 від 29 вересня 2006 р.) та Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки й психології в Україні (протокол № 6 від 27 червня 2006 р.).

Об'єкт дослідження – процес підготовки соціальних педагогів до губернерської діяльності.

Предмет дослідження – система підготовки соціальних педагогів до губернерської діяльності в умовах сучасної вітчизняної вищої школи.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити систему підготовки соціальних педагогів до губернерської діяльності у вищих навчальних закладах.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні про те, що професійна підготовка соціальних педагогів до губернерської діяльності у вищих навчальних закладах буде ефективною, якщо цей процес буде

організовано як систему, яка: виходить у своїй меті із особливостей структури діяльності губернатора; у своєму змісті передбачає інтеграцію професійно спрямованих знань з циклів гуманітарної, соціально-економічної, природничо-наукової та професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців, впровадження у процес підготовки студентів поряд із загально-теоретичними, професійно-орієнтованими дисциплінами курсу „Технології роботи соціального губернатора”, зміст і логіка якого зумовлена функціональним призначенням майбутнього фахівця і сприяє формуванню готовності майбутніх соціальних педагогів до здійснення губернаторської діяльності; передбачає використання як традиційних, так й інноваційних форм та методів підготовки майбутніх соціальних педагогів до губернаторської діяльності.

Завдання дисертаційної роботи:

1. Дослідити термінологічний апарат, соціально-педагогічний аспект проблеми та визначити ступінь її розробленості у сучасній соціально-педагогічній теорії та практиці.
2. На основі аналізу історико-педагогічної літератури визначити етапи становлення системи підготовки фахівців із губернаторської діяльності.
3. Визначивши компоненти, критерії та показники готовності соціальних педагогів до губернаторської діяльності, проаналізувати сучасний стан готовності соціальних педагогів до губернаторської діяльності.
4. Теоретично обґрунтувати систему підготовки соціальних педагогів до губернаторської діяльності у вищих навчальних закладах.
5. Експериментально перевірити й оцінити ефективність системи підготовки соціальних педагогів до губернаторської діяльності у вищих навчальних закладах.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: положення особистісно орієнтованого (І. Бех, Є. Бондаревська, І. Зязюн, С. Подмазін, В. Сластьонін), системного (В. Афанасьєв, І. Блауберг, В. Садовський, Е. Юдін) підходів; теорія і практика фахівців соціально-педагогічної галузі у вищому навчальному закладі (А. Алексюк, С. Архипова, О. Безпалько, А. Вербицький, Н. Заверико, І. Зязюн, А. Капська, Л. Міщик, О. Мороз, С. Савченко, С. Харченко); дослідження щодо процесу формування професійних якостей соціального педагога (С. Архипова, В. Бочарова, І. Зверєва, І. Зимня, А. Капська, Л. Коваль, І. Козловська, Л. Міщик); наукові роботи, в яких розкрито особливості губернаторства як соціально-педагогічного явища взагалі та діяльності губернаторів зокрема (О. Баконіна, А. Бардінов, А. Белова, А. Ганічева, О. Зверєва, І. Іванович, Л. Кобилянська, О. Корх-Черба, Т. Кулікова, А. Любжин, Л. Малєнкова, З. Нагачевська, Л. Пасечник, Н. Романюк, Н. Савельєва, Є. Сарапулова,

Б. Свірідов, В. Стинська, С. Теплюк, А. Толстіхіна, Д. Федоренко, Н. Христофорова, В. Чепурна).

Поставлені завдання зумовили вибір **методів дослідження**: *теоретичні* – аналіз соціологічної, психолого-педагогічної літератури для дослідження ступеня розробленості проблеми, визначення теоретичних засад, понятійно-категоріального апарату дослідження; синтез, систематизація та узагальнення науково-теоретичних та методичних матеріалів для розкриття сутності та особливостей гувернерської діяльності соціальних педагогів, обґрунтування системи підготовки фахівців із соціально-гувернерської діяльності; *емпіричні* – анкетування, бесіда, інтерв'ювання студентів для визначення рівня їхньої готовності до гувернерської діяльності; опитування гувернерів-практиків, замовників послуг гувернерів, працівників кадрових агенцій, аналіз передового педагогічного досвіду з метою визначення потреб та можливостей професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності; педагогічний експеримент з метою перевірки висунутої гіпотези; *методи математичної статистики* для визначення статистичної значущості отриманих у ході експерименту результатів.

Експериментальна база дослідження. Експериментально-дослідну роботу здійснено зі студентами II-IV курсів спеціальності „соціальна педагогіка” Харківської державної академії культури, Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, Кримського гуманітарного університету, Харківського гуманітарно-педагогічного інституту. Загальна кількість респондентів склала 217 осіб.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає в тому, що у роботі *вперше* теоретично обґрунтовано та експериментально апробовано систему підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах; визначено компоненти, критерії та показники готовності майбутніх соціальних педагогів до здійснення гувернерської діяльності; *подальшого розвитку* набули наукові уявлення про сутність та особливості гувернерської діяльності, поняття „гувернер”/„соціальний гувернер”; етапи становлення системи підготовки фахівців із гувернерської діяльності, *удосконалено* форми і методи підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності.

Практичне значення здобутих результатів дослідження полягає в тому, що розроблено систему підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах, в тому числі програму та навчально-методичне забезпечення професійно орієнтованого курсу „Технології роботи соціального гувернера”; комплекс форм та методів навчання, спрямованих на професійну підготовку майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності в умовах вищих

навчальних закладів; навчально-методичні матеріали для Центру навчання гувернанток та домашнього персоналу „Ваша добрая няня”; програму і навчально-методичне забезпечення факультативу для старшокласників згідно із завданнями профорієнтаційної роботи у загальноосвітніх школах Харківського регіону.

Результати дисертаційної роботи можуть бути використані у підготовці педагогів, соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах різного рівня акредитації, у системі профорієнтації та перепідготовки соціальних педагогів, у роботі центрів підготовки гувернерських кадрів, у здійсненні профорієнтаційної роботи із старшокласниками, безпосередньо у практиці роботи з дітьми, що потребують індивідуального патронату та виховуються у домашніх умовах або умовах, що наближені до таких, у самоосвітній діяльності студентів, гувернерів-практиків.

Результати дослідження **впроваджено** у процес підготовки майбутніх соціальних педагогів Харківської державної академії культури (акт впровадження № 38-01-899 від 02.11.2009 р.), Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (акт впровадження № 01-615 від 04.12.2009 р.), Республіканського вищого навчального закладу „Кримський гуманітарний університет” (акт впровадження № 156/344 від 09.12.2008 р.), Харківського гуманітарно-педагогічного інституту (довідка про впровадження № 01-12/05 від 13.01.2009), у роботу Центру підготовки гувернанток „Ваша добрая няня” (довідка про впровадження від 16.12.2008), у навчально-виховний процес Харківського обласного спеціального загальноосвітнього навчально-виховного комплексу для дітей з вадами слуху (довідка про впровадження № 118 від 15.06.2009 р.).

Апробація результатів дослідження. Результати дисертаційної роботи доповідалися на конгресах, педагогічних читаннях, науково-теоретичних, науково-практичних, науково-методичних, соціально-педагогічних конференціях різного рівня: *Міжнародних*: „Сучасні проблеми науки та освіти” (Ялта, 2003), „Василь Сухомлинський у діалозі із сучасністю” До 85-річчя від дня народження В.О. Сухомлинського (Київ-Кіровоград-Павлиш, 2003), „Підготовка вчителя початкової школи в умовах нової парадигми освіти” (Київ, 2004), „Единый мир – здоровый человек” (Ялта, 2004), „Розвиток особистості у полікультурному освітньому просторі” (Кривий Ріг, 2004), „Формування громадянської компетентності учнівської молоді. Відкриття європейського року громадянської освіти в Україні” (Харків, 2005), Міжнародному конгресі - IV Слов'янських педагогічних читаннях (Черкаси, 2005), „Освіта, культура та мистецтво в добу цивілізаційної глобалізації” (Харків, 2007),

„Підготовка соціальних педагогів та соціальних працівників в Україні в контексті Болонського процесу” (Чернівці, 2007), „Професіоналізм педагога у контексті європейського вибору України” (Ялта, 2008), „Сприяння здоров’ю дітей і молоді: теоретико-методичні аспекти” (Луцьк, 2009), „Традиційна культура в умовах глобалізації: родинна субкультура й обрядовість” (Харків, 2009); *Всеукраїнських*: „Козацька виховна культура” (м. Глобине Полтавського району, 2003), „Професіоналізм педагога” (Проективна педагогіка: питання теорії та практики), присвячений 60-річчю Кримського державного гуманітарного інституту (Ялта, 2004), „Виховання майбутнього педагога на основі національної культури і вічних духовних цінностей: історія та перспективи розвитку”, (Харків, 2006), „Цінності особистості у контексті викликів сучасності” (Київ, 2009); *конференціях молодих учених*: „Методологія сучасних наукових досліджень” (Харків, 2005), „Культура та інформаційне суспільство XXI століття” (Харків, 2005 – 2007, 2009 рр.).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження відображено у 24 одноосібних наукових працях, з них 10 статей у наукових фахових виданнях.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, 8 додатків на 110 сторінках, списку використаних джерел (367 найменувань, з них 11 іноземною мовою). Робота містить 7 таблиць та 9 рисунків. Загальний обсяг роботи – 329 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, визначено об’єкт, предмет, мету, завдання, сформульовано гіпотезу, висвітлено теоретико-методологічну основу, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані про їх апробацію та впровадження.

У першому розділі – **„Теоретичні основи дослідження підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності”** розкрито особливості та причини зростання ролі домашньої освіти на сучасному етапі розвитку вітчизняного суспільства; досліджено питання генезису та перспектив розвитку інституту гувернерства, виокремлено та охарактеризовано сучасний етап розвитку гувернерства як соціально-педагогічного явища, описано результати дослідження сучасного стану готовності соціальних педагогів до гувернерської діяльності.

Проблема підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності об’єднує кілька самостійних наукових напрямів – становлення інституту гувернерства та досвід підготовки вітчизняних домашніх

наставників у другій половині XIX століття; особливості процесу домашньої освіти підростаючого покоління та психолого-педагогічні основи діяльності педагогів-гувернерів; підготовку соціального педагога до здійснення професійної діяльності.

На підставі аналізу сутності понять, що характеризують діяльність педагогів, які здійснюють виховання та забезпечують освіту дітей в домашніх умовах, уточнено, що гувернер, або соціальний гувернер – це соціальний педагог, що здійснює індивідуальне виховання, навчання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку та сприяє її соціалізації в умовах домашньої освіти. Відповідно гувернерство, або соціальне гувернерство – це професійно здійснюваний напрям соціально-педагогічної діяльності, що спрямований на індивідуальне виховання, навчання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку та сприяє її соціалізації в умовах домашньої освіти.

Встановлено, що у Російській Імперії, до складу якої входила і частина сучасної України, спеціальних навчальних закладів з підготовки вітчизняних вихователів-гувернерів не було до кінця XVII – початку XVIII ст. – гувернери „виписувалися” з-за кордону. Наприкінці XX ст. гувернерство відродилось як різновид бізнесу. Виникла проблема не дефіциту домашніх вихователів, гувернерів, а рівня їхньої фахової підготовки.

Сьогодення потребує гувернера не просто як педагога, вихователя, а як соціального педагога, метою діяльності якого є не лише здійснення процесу передачі знань, накопичених попередніми поколіннями, а як фахівця, що надає допомогу в соціалізації дитини, тобто її залученні до соціального середовища шляхом його прийняття і перетворення відповідно до її потреб і можливостей, індивідуальних рис, здобутків і соціального досвіду в найширшому його розумінні.

Дослідження та аналіз існуючих на сучасному етапі у вітчизняному суспільстві шляхів здобуття фаху із соціально-гувернерської діяльності дозволило обґрунтувати систему підготовки фахівців із гувернерської діяльності, структурними складовими якої є допрофесійна підготовка, базова професійна підготовка, підвищення кваліфікації фахівців, центри зайнятості населення, кадрові агенції (центри підготовки гувернанток), самоосвіта (вивчення спеціальної літератури та мережа Internet).

Вивчення психолого-педагогічної літератури засвідчило, що незважаючи на різноманітність трактувань, у більшості досліджень із метою і кінцевим результатом професійної підготовки співвідноситься категорія „готовність”. Виходячи з трактування категорії готовності до діяльності, зокрема майбутніх фахівців до соціально-педагогічної діяльності, *готовність соціальних педагогів до гувернерської діяльності*

визначено як складну особистісну характеристику соціального педагога, що виявляється у потребі та умінні ефективно організовувати гувернерську діяльність, творчо підходити до вирішення професійних завдань, а також умінні пристосовуватись до змінних умов соціально-педагогічного процесу. Структурними елементами готовності соціальних педагогів до гувернерської діяльності визначено *мотиваційно-ціннісний, змістовий, діяльнісний та особистісно-рефлексивний компоненти*. Їх конкретизують критерії сформованості готовності майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності: спрямованість на роботу в домашніх умовах чи умовах, що наближені до таких; наявність необхідних соціально-педагогічних знань, які відображають особливості діяльності соціального гувернера; володіння соціально-педагогічними вміннями гувернерської діяльності; розвинутість особистісних професійно важливих якостей та рефлексії. Відповідно до визначених критеріїв встановлено рівні готовності майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності – *низький, достатній, високий*.

Результати констатувального етапу експерименту зумовили висновок про те, що більшість студентів, які брали участь в експерименті, знаходяться на низькому рівні готовності до гувернерської діяльності. Це підтвердило наше припущення, що традиційна система навчання у вищій школі ще недостатньо спрямована на підготовку майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності. Одержані результати довели необхідність удосконалення роботи вищих навчальних закладів з формування готовності соціальних педагогів до гувернерської діяльності.

У другому розділі – **„Обґрунтування та дослідно-експериментальна перевірка системи підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах”** – теоретично обґрунтовано систему підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах, описано процес її реалізації у вищих навчальних закладах та представлено результати її ефективності.

Установлено, що крім системи професійної підготовки у вищій школі, шляхами набуття певного рівня готовності (не завжди достатнього) до здійснення гувернерської діяльності на сучасному етапі також можуть бути центри зайнятості населення, кадрові агенції (центри підготовки гувернанток), самоосвіта (вивчення спеціальної літератури та мережа Internet). У межах даного дослідження основну увагу приділено базовій – вузівській – підготовці соціальних педагогів до гувернерської діяльності.

Розробка системи підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах передбачала обґрунтування структури гувернерської діяльності соціального педагога (Рис. 1) як фахівця, готового працювати в домашніх умовах в якості гувернера.

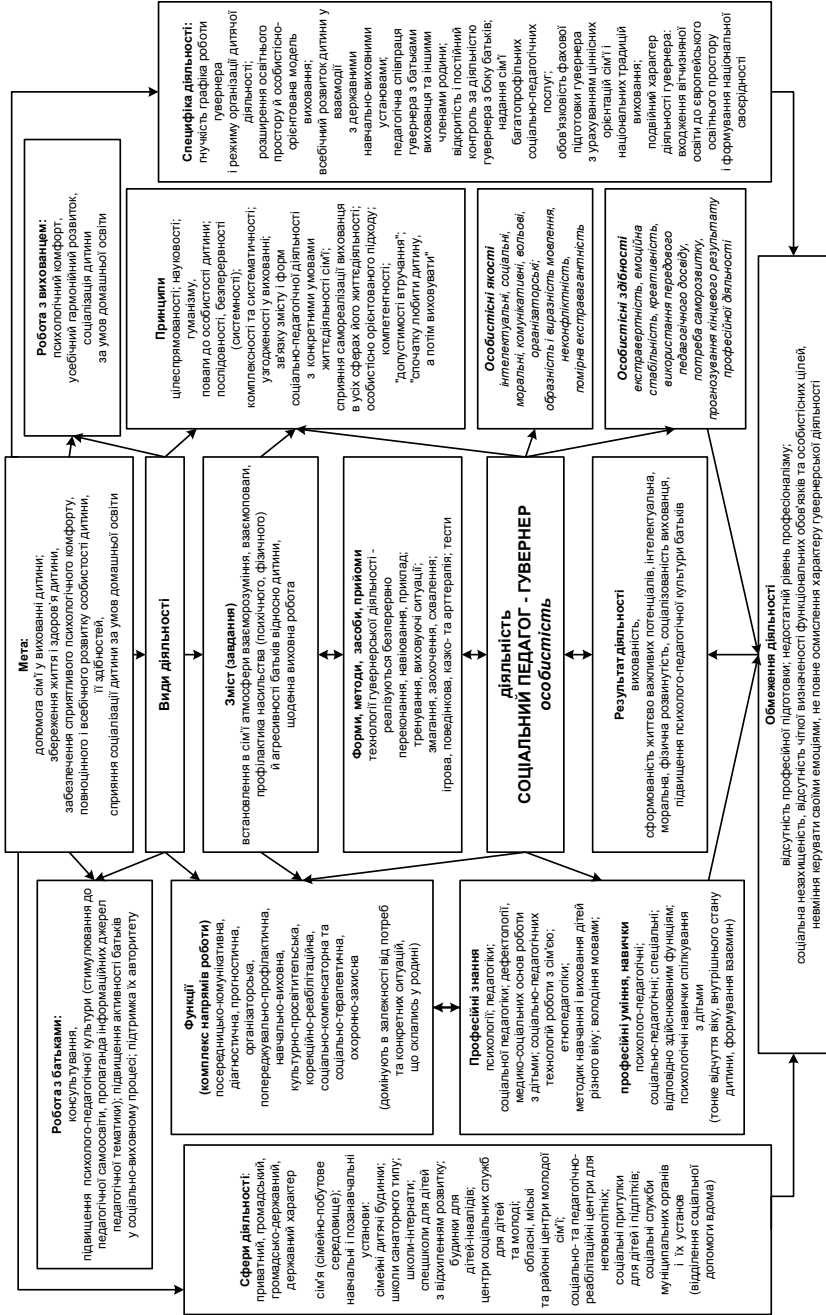

Рис.1 Структура гуввернської діяльності соціального педагога

Узагальнена нами структура має два блоки – діяльнісний та особистісний. *Діяльнісний блок* утворюють такі складові, як сфери діяльності соціального гувернера, мета, результат, види його діяльності, функції, що розкривають зміст діяльності даного фахівця, принципи, на яких вона ґрунтується, форми, методи та засоби, завдяки яким досягається результат, а також обмеження, які існують у діяльності сучасного соціального гувернера. До *особистісного блоку* належать особистісні характеристики, здібності, якості, наявність професійних знань та відповідних здійснюваним функціям умінь.

У процесі створення системи підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах (Рис. 2) ураховано сучасні вимоги до організації навчання, серед яких фундаментальність та перспективність підготовки, способи відпрацювання практичних навичок і вмінь у навчальних ситуаціях з акцентом на професійну діяльність, формування особистості професіонала через розвиток його пізнавальних можливостей, що зумовлює досягнення головної мети освіти – розвиток особистості у процесі навчання та формування її готовності до здійснення професійної діяльності.

Необхідною складовою змісту підготовки студентів, поряд із формуванням мотиваційно-ціннісного, змістового, діяльнісного та особистісно-рефлексивного компонентів готовності, визначено і розвиток креативності та формування на цій основі творчих та дослідницьких умінь студентів.

Згідно сутності готовності соціальних педагогів до гувернерської діяльності під час реалізації системи підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах навчальна діяльність студентів на формувальному етапі дослідження спрямовувалась на: формування спрямованості на роботу в домашніх умовах чи умовах, що наближені до таких; набуття необхідних соціально-педагогічних знань, які відображають особливості діяльності соціального педагога – гувернера; оволодіння соціально-педагогічними вміннями гувернерської діяльності; розвиток особистісних професійно важливих якостей та рефлексії майбутніх соціальних гувернерів.

Організація навчального процесу забезпечувала поетапне набуття майбутніми соціальними педагогами знань, умінь та навичок, необхідних для здійснення гувернерської діяльності. Міждисциплінарні зв'язки сприяли уникненню дублювання у вивченні певних навчальних питань, формуванню цілісного уявлення про соціально-педагогічну діяльність, особливості діяльності гувернера.

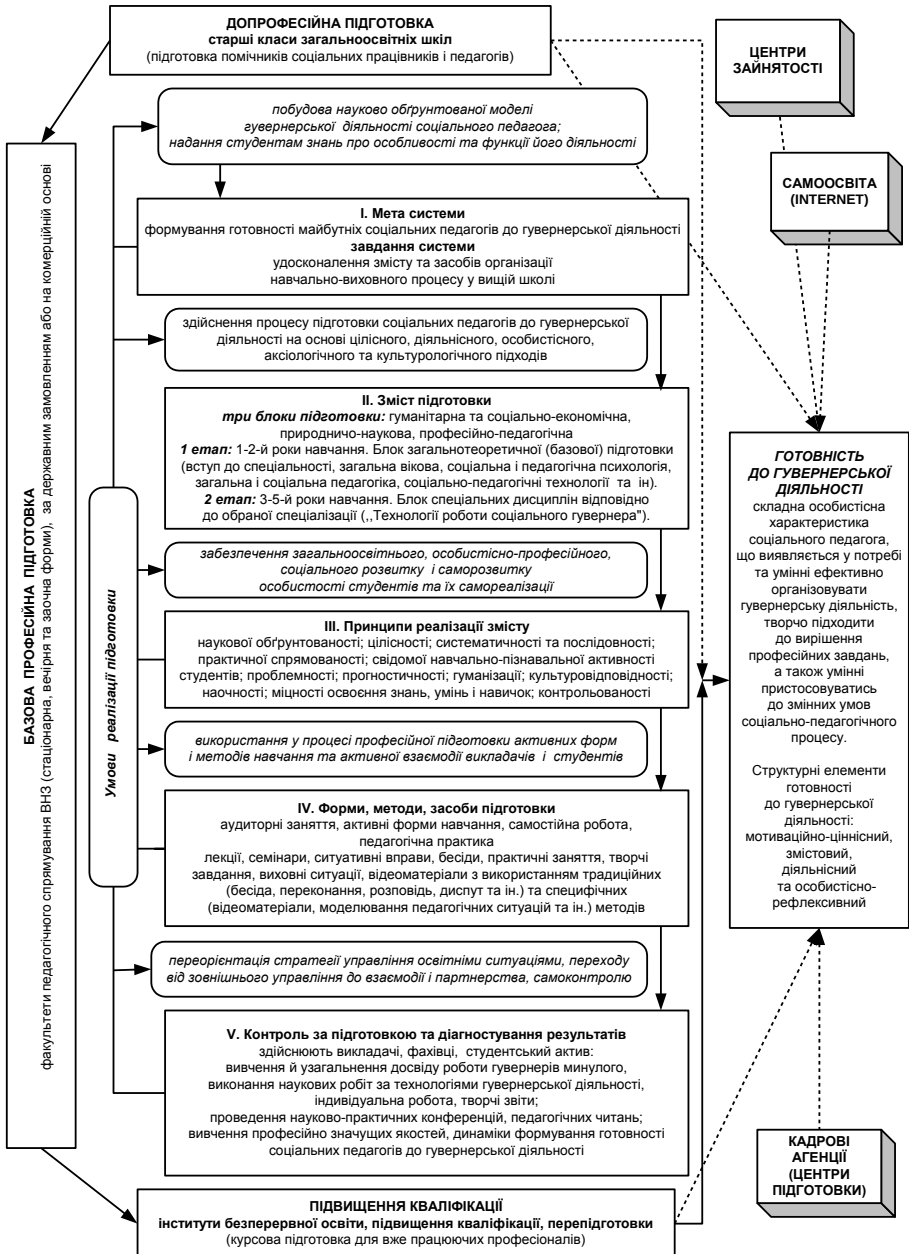

Рис.2 Система підготовки соціальних педагогів до гвернерської діяльності у вищих навчальних закладах

Реалізація завдань системи підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності відбувалася у процесі аудиторних занять, самостійної роботи студентів, педагогічної практики із використанням різноманітних форм та методів: лекції, семінари, практичні заняття, диспут, аналіз ситуацій, творчі завдання, використання відеоматеріалів, бесіда, моделювання педагогічних ситуацій, ситуативні вправи та ін.

Експериментальне навчання майбутніх соціальних гувернерів забезпечило поєднання різноманітних технологій, які взаємодоповнювали одна одну (технології контекстного навчання; педагогічної комунікації; розвивального навчання; проблемного навчання; „научіння у навчанні”; „научіння у діяльності”; „блокового” навчання). Перехід від переважно інформативних форм і методів навчання до таких, що забезпечують тісніший зв'язок підготовки студентів з педагогічною практикою, уможливило ефективне застосування сучасних активних методів навчання (вирішення проблемних питань, аналіз конкретних соціально-педагогічних ситуацій, ділові ігри, ігрове проектування), що дозволило практично відпрацювати типові професійні ситуації в аудиторних умовах.

Основну роль в експериментально-дослідній роботі з формування професійної готовності соціальних педагогів до гувернерської діяльності було відведено курсу *„Технології роботи соціального гувернера”*, спрямованого на ознайомлення студентів із теоретичними та практичними основами гувернерства, історією розвитку гувернерства як соціально-педагогічного явища, поглиблення знань у галузі діяльності соціальних педагогів з різними категоріями дітей в домашніх умовах, психолого-педагогічних та технологічних основ організації роботи соціального гувернера, а також розвиток особистості, формування професійно орієнтованого світогляду майбутніх соціальних педагогів, які відповідатимуть вимогам, що висуваються сучасним суспільством до гувернера-фахівця.

Невід'ємною складовою навчально-виховного процесу та засобом формування у студентів професійних знань, практичних умінь, навичок та особистісних якостей фахівця гуманістичного спрямування стала практика студентів, зокрема на базі Центру підготовки гувернанток *„Ваша добрая няня”*.

Дані, отримані в ході контрольного етапу дослідно-експериментальної роботи, зокрема у контрольній групі студентів, показали позитивні зміни у формуванні професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності. В умовах експериментального навчання до 40,7 % студентів в опануванні даного напрямку соціально-педагогічної діяльності вийшли на високий рівень готовності. У контрольній групі цей показник виявився лише у 14,0 % майбутніх соціальних педагогів.

Аналізуючи дані дослідно-експериментальної роботи, можна засвідчити, якщо на констатувальному етапі експерименту в експериментальній групі було лише 15,1 % студентів, які мали високий рівень готовності, то на кінець формувального етапу експерименту їх стало 40,7 %, різниця склала 25,6 %. Це свідчить про те, що студенти перейшли на високий рівень готовності до здійснення гувернерської діяльності, при цьому значно зменшилась кількість студентів експериментальної групи з низьким рівнем готовності порівняно з констатувальним етапом на 49,8 %.

Отже, результати дослідження засвідчили ефективність запропонованої системи підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах. Досвід роботи показав, що максимальна реалізація системи підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах можлива за умови співпраці вищого навчального закладу, професійної сфери соціально-педагогічної діяльності і самих студентів.

На підставі узагальнення результатів дослідження зроблено **висновки**:

1. У дисертації наведено теоретичне узагальнення й практичне вирішення наукової проблеми підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності, що виявляється у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці системи підготовки майбутніх соціальних педагогів до означеного виду діяльності.

2. Аналіз історико-педагогічного аспекту проблеми засвідчив, що високий рівень домашнього навчання й виховання за всіх часів існування людства забезпечували домашні педагоги – гувернери. Вивчення особливостей генезису та перспектив розвитку інституту гувернерства дозволило виокремити *сучасний етап розвитку гувернерства* як соціально-педагогічного явища, який сьогодні характеризується як етап відродження та становлення системи професійної підготовки фахівців-гувернерів в умовах вищої школи.

Відсутність контролю за особами, які займаються навчанням і вихованням підростаючого покоління в домашніх умовах, можливість здійснювати гувернерську діяльність особам, які не мають спеціальної педагогічної освіти, відродження на початку ХХ ст. гувернерства як різновиду бізнесу і поява великої кількості агенцій з підбору домашнього персоналу, які поки що залишаються основним джерелом надання послуг гувернерів, зумовили необхідність професійної підготовки соціально-педагогічних кадрів до гувернерської діяльності.

3. *Гувернер, або соціальний гувернер*, визначається нами як соціальний педагог, що здійснює індивідуальне виховання, навчання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку та сприяє її соціалізації в умовах домашньої освіти. Відповідно *гувернерство, або соціальне гувернерство* – це професійно здійснюваний напрям соціально-педагогічної діяльності, що спрямований на

індивідуальне виховання, навчання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку та сприяє її соціалізації в умовах домашньої освіти.

Встановлення та аналіз існуючих на сучасному етапі у вітчизняному суспільстві шляхів здобуття фаху із соціально-губернаторської діяльності дозволило визначити систему підготовки фахівців із губернаторської діяльності, структурними складовими якої є допрофесійна підготовка, базова професійна підготовка, підвищення кваліфікації фахівців, центри зайнятості населення, кадрові агенції (центри підготовки губернаторок), самоосвіта (вивчення спеціальної літератури та мережа Internet).

4. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив змістовно розкрити поняття *готовності майбутніх соціальних педагогів до губернаторської діяльності*, яка визначена як складна особистісна характеристика соціального педагога, що виявляється у потребі та умінні ефективно організовувати губернаторську діяльність, творчо підходити до вирішення професійних завдань, а також умінні пристосовуватись до змінних умов соціально-педагогічного процесу. Структурними елементами готовності соціальних педагогів до губернаторської діяльності як результату спеціальної професійно-педагогічної підготовки визначено мотиваційно-ціннісний, змістовий, діяльнісний та особистісно-рефлексивний компоненти, що виявляються у таких критеріях, як спрямованість на роботу в домашніх умовах чи умовах, що наближені до таких; наявність необхідних соціально-педагогічних знань, які відображають особливості діяльності соціального губернатора; володіння соціально-педагогічними вміннями губернаторської діяльності; розвинутість особистісних професійно важливих якостей та рефлексії майбутніх соціальних губернаторів.

5. Аналіз сучасного стану готовності соціальних педагогів до губернаторської діяльності зумовив висновок про те, що більшість студентів, які брали участь в експерименті, знаходяться на низькому рівні готовності до губернаторської діяльності, підтвердивши припущення про те, що традиційна система навчання у вищій школі ще недостатньо спрямована на підготовку майбутніх соціальних педагогів до губернаторської діяльності.

6. На підставі аналізу теоретичних засад дослідження, особливостей діяльності губернатора у сучасних соціокультурних умовах, визначення структури губернаторської діяльності соціального педагога як фахівця, готового працювати в домашніх умовах чи умовах, що наближені до таких (діяльнісний та особистісний блоки), розроблено систему підготовки соціальних педагогів до губернаторської діяльності. Зазначена система спрямована на удосконалення навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі з метою формування готовності майбутніх соціальних педагогів до здійснення губернаторської діяльності, передбачає інтеграцію професійно спрямованих знань з циклів гуманітарної, соціально-економічної, природничо-наукової та професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців; розробку та впровадження

курсу „Технології роботи соціального гувернера”, зміст і логіка якого зумовлена функціональним призначенням майбутнього фахівця і сприяє формуванню готовності майбутніх соціальних педагогів до здійснення гувернерської діяльності; використання як традиційних, так й інноваційних форм та методів підготовки майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності.

7. Підготовка соціальних педагогів до гувернерської діяльності за запропонованою системою підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах відбувалась в умовах одночасної організації теоретичного навчання студентів і підготовки їх до практичної діяльності на основі використання різноманітних форм та методів навчально-виховного процесу (лекційні, семінарські, практичні заняття, вирішення проблемних завдань, аналіз конкретних ситуацій, ігрове проектування, ділові ігри та ін.). Значним фактором впливу на професійне становлення студентів виявилась практика, спрямована не лише на реалізацію набутих знань, але й на усвідомлення майбутніми соціальними педагогами особливостей соціально-педагогічної діяльності гувернера; прояв особистісних професійно необхідних характеристик при включенні у реальний процес гувернерської діяльності.

8. Результати експериментального дослідження підтверджують ефективність розробленої системи підготовки майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності, засвідчують суттєву динаміку рівнів сформованості готовності студентів – майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності.

Проведене дослідження не вичерпує всієї багатогранності проблеми. Подальшого вивчення потребують питання профорієнтаційної роботи щодо гувернерської діяльності; підвищення професійного рівня сучасних гувернерів; удосконалення практичної підготовки соціально-педагогічних кадрів до гувернерської діяльності; соціального захисту сучасних гувернерів-практиків; гендерний аспект гувернерства як соціально-педагогічного явища.

Основні положення дисертації відображено у публікаціях:

1. **Шароватова О. П.** Особистість педагога-професіонала у творчій спадщині В. О. Сухомлинського і світлі суспільних вимог сучасності / О. П. Шароватова // Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. Сер. : Педагогічні науки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2003. – Вип. 52. Ч. 2. – С. 234 – 238.

2. **Шароватова О. П.** Педагогічна творчість та проектування у навчально-виховній діяльності гувернера / О. П. Шароватова // Проблеми сучасної педагогічної освіти : зб. ст. – Сер. : Педагогіка і психологія. – Ялта : РВВ КДПГ, 2004. – Вип. 6., Ч. 2. – С. 216 – 224.

3. **Шароватова О. П.** Гувернерство як ефективний засіб становлення особистості в умовах сучасного суспільства / О. П. Шароватова // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. / гол. ред.: докт. пед. наук, проф. В. К. Буряк. – Кривий Ріг : КДПУ, 2004. – Вип. 9. – С. 228-233.

4. **Шароватова О. П.** Гувернерство як соціально-педагогічна проблема / О.П. Шароватова // Вісн. Черкас. ун-ту : зб. наук. пр. – Вип. 73. – Сер. : Педагогічні науки. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2005. – С. 96 – 101.
5. **Шароватова О. П.** Методологічні аспекти підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності / О.П. Шароватова // Педагогічна взаємодія в умовах реформування освіти : зб. наук. пр. / за заг. ред. Г. Є. Гребенюка. – Х. : Стиль Іздат, 2006. – С. 262 – 269.
6. **Шароватова О. П.** Підготовка гувернерів: історія та сучасність / О. П. Шароватова // Наук. зап. кафедри педагогіки Харків. нац. уні-ту ім. В. Н. Каразіна: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во „Основа” ХНУ, 2006. – Вип. XVII. – С. 426 – 435.
7. **Шароватова О. П.** Особливості фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності / О. П. Шароватова // Питання професійної підготовки фахівців у сучасних педагогічних дослідженнях : зб. наук. пр. / за заг. ред. Г. Є. Гребенюка. – Х. : Стиль Іздат, 2007. – С. 248 – 254.
8. **Шароватова О. П.** Модель гувернерської діяльності соціального педагога / О. П. Шароватова // До проблем формування професійно значущих якостей фахівця : зб. наук. пр. / за заг. ред. Г. Є. Гребенюка. – Х. : Стиль Іздат, 2008. – С. 227 – 237.
9. **Шароватова О. П.** Підготовка майбутніх соціальних педагогів до гувернерської діяльності в умовах сучасного вищого навчального закладу / О. П. Шароватова // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д. Г., 2009. – Вип. 13. – Кн. 1. – С. 571 – 581.
10. **Шароватова О. П.** Дослідження готовності майбутніх соціальних педагогів до здійснення гувернерської діяльності / О. П. Шароватова // Вісн. Харків. держ. академії культури : зб. наук. пр. / за заг. ред. В. М. Шейка. – Х. : ХДАК, 2009. – Вип. 27. – С. 224 – 232.
11. **Шароватова О. П.** Особистісні цінності підростаючого покоління у новій освітній філософії виховання (особистісно орієнтований підхід) / О. П. Шароватова // Наук. вісн. Харків. держ. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. – Серія : Філософія. – Х. : ”ОВС”, 2004. – Вип. 15. – С. 34 – 42.
12. **Шароватова О. П.** Модель професійної підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності / О. П. Шароватова // Сприяння здоров'ю дітей і молоді: теоретико-методичні аспекти : матеріали IV міжнар. соц.-пед. конф., 29 – 30 верес. 2009 р., м. Луцьк / Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки. – Луцьк, 2009. – С. 632 – 641.
13. **Шароватова О. П.** Соціальне виховання – показник рівня розвитку освіти / О. П. Шароватова // Сучасні проблеми науки та освіти : матеріали 4-ї Міжнар. міждисциплін. наук.-практ. конф., 1 – 10 трав. 2003 р., м. Ялта /

Українська Асоціація „Жінки в науці та освіті”; ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2003. – С. 220.

14. **Шароватова О. П.** Формування здорового способу життя дошкільників – запорука здоров'я нації / О. П. Шароватова // „Единый мир – здоровый человек” : матер. Междунар. конгресса, 27 – 30 апр. 2004 г. – Ялта, 2004. – С. 334 – 336.

15. **Шароватова О. П.** Діяльність губернатора – один із шляхів реалізації громадянського виховання підростаючого покоління / О. П. Шароватова // Формування громадянської компетентності учнівської молоді. Відкриття європейського року громадянської освіти в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 8 – 9 лют. 2005 р. – Х. : ХОНМБО, 2005. – С. 228 – 230.

16. **Шароватова О. П.** Губернерство в сучасному соціокультурному просторі / О. П. Шароватова // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали наук. конф. молодих учених, 20 – 22 квіт. 2005 р. / Харків. держ. акад. культури; відп. ред. С.В. Сищенко. – Х. : ХДАК, 2005. – С. 97 – 98.

17. **Шароватова О. П.** До питання методології дослідження проблеми губернерства / О. П. Шароватова // Методологія сучасних наукових досліджень : матеріали наук.-практ. конф. молодих учених, 20 трав. 2005 р., м. Харків / за заг. ред. акад. І. Ф. Прокопенка. – Х. : ХНПУ, 2005. – С. 69.

18. **Шароватова О. П.** Роль домашнього виховання у формуванні особистості дитини / О. П. Шароватова // Розвиток особистості в полікультурному освітньому просторі : зб. матер. міжнар. конгресу – IV Слов'янські педагогічні читання, 30 черв. – 1 лип. 2005 р., м. Черкаси. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2005. – С. 178 – 179.

19. **Шароватова О. П.** Про соціальне виховання дитини в умовах сімейно-побутового середовища / О. П. Шароватова // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали наук. конф. молодих учених, 25 – 26 квіт. 2006 р. / Харків. держ. акад. культури; відп. ред. С.В. Сищенко. – Х. : ХДАК, 2006. – С. 84 – 85.

20. **Шароватова О. П.** Категорія готовності у підготовці майбутніх соціальних педагогів до губернерської діяльності / О. П. Шароватова // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали наук. конф. молодих учених, 24 – 25 квіт. 2007 р. / Харків. держ. акад. культури; відп. ред. С.В. Сищенко. – Х. : ХДАК, 2007. – С. 78.

21. **Шароватова О. П.** Губернерська діяльність соціальних педагогів – один з шляхів модернізації сучасної системи освіти / О. П. Шароватова // Освіта, культура та мистецтво в добу цивілізаційної глобалізації : матеріали Міжнар. наук. конф., 22 – 23 листоп. 2007 р. / заг. ред. проф. В. М. Шейка та ін. – Х. : ХДАК, 2007. – С. 115 – 116.

22. **Шароватова О. П.** Інститут губернерства у сучасному соціокультурному просторі / О. П. Шароватова // Культура та інформаційне суспіль-

ство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теор. конф. молодих учених, 23 – 24 квіт. 2009 р. / Харків. держ. акад. культури; відп. ред. Т. Д. Булах. – Х. : ХДАК, 2009. – С. 72 – 73.

23. Шароватова О. П. Сучасний інститут гувернерства – відродження традицій домашнього виховання / О. П. Шароватова // Традиційна культура в умовах глобалізації: родинна субкультура й обрядовість : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 24 – 25 верес. 2009 р. – Х. : ХОЦНТ, 2009. – С. 238 – 242.

24. Технології роботи соціального гувернера : Програма та навчально-методичні матеріали з курсу для студентів спеціальності „Соціальна педагогіка” / Харк. держ. акад. культури; уклад. О. П. Шароватова. – Х. : ХДАК, 2008. – 52 с.

Шароватова О. П. Підготовка соціальних педагогів до гувернерської діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка. – Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2010.

Дисертація присвячена актуальній соціально-педагогічній проблемі підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності в умовах сучасного вітчизняного суспільства. У роботі здійснено історико-педагогічний аналіз, вивчено й уточнено поняття гувернер/соціальний гувернер, гувернерство/соціальне гувернерство, розкрито генезис підготовки гувернерів, виокремлено й охарактеризовано сучасний етап розвитку гувернерства як соціально-педагогічного явища. Визначено категорію готовності соціальних педагогів до здійснення гувернерської діяльності, її структуру, критерії, показники та рівні. На основі виокремленої структури гувернерської діяльності соціального педагога теоретично обґрунтовано й реалізовано систему підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах. Розроблено та проаналізовано ефективність впровадження професійно орієнтованого курсу „Технології роботи соціального гувернера”.

Ключові слова: гувернер/соціальний гувернер; гувернерство/соціальне гувернерство, готовність соціальних педагогів до гувернерської діяльності, структура гувернерської діяльності соціального педагога, система підготовки соціальних педагогів до гувернерської діяльності у вищих навчальних закладах.

Шароватова Е. П. Подготовка социальных педагогов к гувернерской деятельности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.05 – социальная педагогика. – Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко. – Луганск, 2010.

Диссертационное исследование посвящено актуальной проблеме подготовки социальных педагогов к гувернерской деятельности. В работе осуществлен историко-педагогический анализ гувернерства как социально-

педагогического явления, раскрыт генезис подготовки гувернеров. Выделен и охарактеризован современный этап развития гувернерства – этап возрождения и становления системы профессиональной подготовки специалистов-гувернеров в условиях высшей школы.

Учитывая специфику условий работы, обязанности гувернера, ожидаемые результаты его деятельности, современный спрос и перспективность данной квалификации, гувернер, или социальный гувернер, определяется как социальный педагог, который осуществляет индивидуальное воспитание, обучение ребенка дошкольного и младшего школьного возраста и способствует его социализации в условиях домашнего образования. Соответственно гувернерство, или социальное гувернерство – это профессионально осуществляемое направление социально-педагогической деятельности, ориентированное на индивидуальное воспитание, обучение ребенка дошкольного и младшего школьного возраста и способствующее его социализации в условиях домашнего образования.

Определение и анализ существующих на современном этапе путей приобретения навыков социально-гувернерской деятельности позволили определить систему подготовки специалистов к гувернерской деятельности, структурными составляющими которой выступают допрофессиональная подготовка, базовая профессиональная подготовка, повышение квалификации специалистов, центры занятости населения, кадровые агентства (центры подготовки гувернанток), самообразование (изучение специальной литературы и сеть Internet). Основное внимание уделено базовой – вузовской – подготовке социальных педагогов к осуществлению гувернерской деятельности.

Готовность будущих социальных педагогов к гувернерской деятельности определена как сложная личностная характеристика социального педагога, которая проявляется в потребности и умении эффективно организовывать гувернерскую деятельность, творчески подходить к решению профессиональных задач, а также умении приспосабливаться к изменяющимся условиям социально-педагогического процесса. Структурными элементами готовности социальных педагогов к гувернерской деятельности как результата специальной профессиональной подготовки определены мотивационно-ценностный, содержательный, деятельностный и личностно-рефлексивный компоненты.

На основе выделенной автором структуры гувернерской деятельности социального педагога теоретически обоснована и экспериментально проверена система подготовки социальных педагогов к гувернерской деятельности в высших учебных заведениях, ориентированная на совершенствование содержания и средств организации учебно-воспитательного процесса путем объединения различных технологий (контекстного обучения; педагогической коммуникации; развивающего обучения; проблемного обучения; „обучения в обучении”; „обучения в деятельности”; „блокового” обучения). Подготовка

социальных педагогов к гувернерской деятельности осуществлялась на основе использования разнообразных форм и методов (лекционные, семинарские, практические занятия, анализ конкретных ситуаций, игровое проектирование, деловые игры и др.). Значительным фактором влияния на профессиональное становление студентов оказалась практика. В рамках системы подготовки социальных педагогов к гувернерской деятельности в высших учебных заведениях разработана программа и учебно-методические материалы курса „Технологии работы социального гувернера”, содержание и логика которого обусловлены функциональным предназначением будущего специалиста.

Анализ эффективности разработанной системы подготовки социальных педагогов к гувернерской деятельности в высших учебных заведениях подтвердил ее результативность.

Ключевые слова: гувернер/социальный гувернер, гувернерство/социальное гувернерство, готовность социальных педагогов к гувернерской деятельности, структура гувернерской деятельности социального педагога, система подготовки социальных педагогов к гувернерской деятельности в высших учебных заведениях.

Sharovatova E. P. Preparation of social teachers to tutor activity. – Manuscript.

Thesis on competition of scientific degree of the candidate of pedagogical sciences on speciality 13.00.05 – Social Pedagogics. – Luhansk Taras Shevchenko National University. – Luhansk, 2010.

The thesis is devoted to the actual social-pedagogical problem of preparation of social teachers to tutor activity in the conditions of modern domestic society. In the thesis historical-pedagogical analysis has been realized, concepts „tutor/social tutor“, „tutorship/social tutorship” have been investigated and specified, the genesis of preparation of tutors has been discovered, the present stage of development of tutorship as social-pedagogical phenomenon has been chosen and described. On the basis of the author's sistem of tutor activity of the social teacher the sistem of preparation of social teachers to tutor activity, oriented on improving of the contents and means of organization of teaching and educational process in the higher school with the purpose of forming readiness of future social teachers to tutor activity has been theoretically justified and checked. The structure and real level of readiness of social teachers to perform tutor activity before and after study of specially designed professionally oriented course „Techniques of the work of the social tutor” have been discovered.

Key words: tutor/social tutor, tutorship/social tutorship, readiness of social teachers to tutor activity, sistem of tutor activity of the social teacher, sistem of preparation of social teachers to tutor activity.